

Vem ska ha rätt att utfärda civilekonomexamen?

Rätten att få utfärda civilekonomexamen ska enligt regeringsbeslut hösten 2006 prövas av Högskoleverket. Under våren 2007 ansökte 23 lärosäten hos Högskoleverket om denna rätt. Efter prövning av särskilt tillsatta sakkunniga fick sex av de ansökande bifall. Eftersom det inte fanns några bedömningskriterier efter vilka ansökningarna skulle ges bifall eller avslag, fick de sakkunniga i uppdrag att parallellt med prövningen ta fram sådana kriterier. Här presenteras de överväganden som låg bakom de kriterier som slutgiltigt valdes.

Handelshögskolan i Stockholm (HHS) var först i landet med att utfärda civilekonomexamen. HHS är det enda lärosäte som genom tidigare avtal med utbildningsdepartementet har haft en formell rätt att göra detta. Många ledande personer i näringsliv och samhälle har fått sin civilekonomexamen vid denna högskola. Genom utbildningen på HHS har denna examen fått en viss prestige. Detta har lett till att flera lärosäten har velat locka till sig studenter genom att ge utbildningar i ekonomi med examen som de kallar för civilekonomexamen.

Men det har ifrågasatts om utbildningen vid vissa lärosäten håller tillräckligt hög kvalitet. Den 23 november 2006 beslöt regeringen att en ny examen formellt skulle inrättas och att en examensbeskrivning för civilekonomexamen skulle träda i kraft fr o m den 1 juli 2007. I beslutet sägs det vara en yrkesexamen som ska uppfylla vissa fastställda mål angivna i examensbeskrivningen. Rätt att utfärda sådan examen ska prövas av Högskoleverket. Under våren 2007 ansökte 23 lärosäten om denna rätt. Högskoleverket tillsatte då en grupp sakkunniga med uppgift att bedöma vilka av dessa ansökningar som skulle ges bifall.¹

Underlag för de sakkunnigas bedömningar var förutom lärosätenas ansökningar intryck från en ca tre timmar lång intervju med representanter för respektive lärosäte. Dessutom begärdes kompletterande uppgifter in om bl a lärosätenas lärarkår. Det fanns inte några operationellt definierade bedömningskriterier att utgå från inför denna examensprövning. Därför

ROLAND ANDERSSON

är professor emeritus vid Institutionen för infrastruktur, Kungl Tekniska Högskolan, Stockholm. Hans nuvarande forskning är främst inriktad på samband mellan innovationer och regional tillväxt samt analys av hyresregleringens effekter. roland.andersson@infra.kth.se

Jag tackar Bertil Gandemo, Lunds universitet, Jana Hejzlar, Högskoleverket, Lars Jonung, EUs sekretariat, Bryssel och Erik Åsbrink, ordförande för Högskoleverkets bedömargrupp, för värdefulla synpunkter på min artikel.

¹ De sakkunniga bestod av Erik Åsbrink, ordförande för gruppen, fyra professorer i företags ekonomi: Bertil Gandemo, Lunds universitet, Lars Hallén, Mittuniversitetet, Johnny K Johansson, Georgetown University, Washington, USA, Leif Lindmark, Handelshögskolan i Stockholm, tre professorer i nationalekonomi: Roland Andersson, KTH, Stockholm, Harry Flam, Stockholms universitet samt Ing-Marie Gren, Sveriges Lantbruksuniversitet. Representanter för arbetslivet var bankdirektör Kerstin Bergh, Nordea samt Emelie Norborg, Deloitte. Högskoleverkets sekretariat utgjordes av Jana Hejzlar, Joakim Palestro, Carl Sundström (projektledare) och Loulou Wallman.

blev det en viktig del i de sakkunnigas uppdrag att parallellt med prövningen tolka examensbeskrivningen och ta fram sådana med regeringens examensbeskrivning som utgångspunkt. Eftersom de sakkunnigas bedömningar skulle vara klara till midsommaren 2007 kom arbetet, som påbörjades i mars, att ske under viss tidspress. Resultatet av de sakkunnigas bedömning blev officiellt den 26 juni. Av de 23 ansökningarna bifölls endast sex, de från Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet samt Växjö universitet. De ansökningar som bifölls kom således från fem gamla väletablerade universitet plus Växjö universitet som är ett relativt nyetablerat lärosäte (Högskoleverket 2007).

Hur kom de sakkunniga fram till de bedömningskriterier efter vilka ansökningarna skulle ges bifall eller avslag och varför just dessa kriterier? Ribban för bifall lades på en sådan nivå att ”inte alltför många” skulle passera den, ett yttrande som sakkunniggruppens ordförande, förre finansministern Erik Åsbrink, använde sig av som uttryck för en målsättning om högt ställda krav. Detta mål var naturligtvis inte något självändamål. Skälet var en uppfattning om att utbildningen för civilekonomexamen, och för den delen utbildningen i ekonomi i landet överhuvud taget, skulle behöva stramas upp betydligt på sina håll.

Åsbrink redovisade sina kritiska tankar om ekonomiutbildningen i landet samma dag som Högskoleverkets yttrande blev officiellt i en artikel på DN Debatt. Han underströk att det faktum att så få av ansökningarna kunde ges bifall är ”en tydlig signal om att det finns betydande kvalitetsproblem i ekonomutbildningen på många håll i landet”. Bland annat pekade han på en ”besvärande obalans mellan de delar inom företagsekonomin som studenterna vill fördjupa sig i (redovisning, finansiering och marknadsföring) och de delar som många lärare är verksamma i (framför allt organisation/management)”, i synnerhet när det gäller disputerade lärare i redovisning. Hans intryck är också att den vetenskapliga standarden i företagsekonomi i allmänhet är låg mätt med gängse kriterier; publicering och citering i internationella vetenskapliga tidskrifter. Han finner här en avsevärd skillnad gentemot nationalekonomi (Åsbrink 2007).

Åsbrinks intryck stämmer väl med den utvärdering som Högskoleverket genomförde för utbildningen i företagsekonomi 2001–02 (Högskoleverket 2002b). I denna konstaterades att det fanns brist på lärare i ”hårda” ämnen som redovisning/finansiering och ekonomistyrning vid åtskilliga lärosäten medan det fanns ett överskott i ”mjuka” ämnen som organisation/management. En av Högskoleverkets norska sakkunniga beskrev då elakt men, som han tyckte, träffande tillståndet inom svensk *bedriftsökonomi* som en amerikansk *doughnut*: som en mjuk yttre ring utan någon inre kärna. Att så få lärosäten fick bifall för sina ansökningar bör ses mot bakgrund av att så lite har skett i dessa avseenden sedan Högskoleverkets utvärdering gjordes för ca sex år sedan.

Avsikten med denna artikel är sålunda att presentera de överväganden som gjorde att vi stannade för de bedömningskriterier som slutgiltigt val-

des. Det förekom naturligen en hel del diskussioner i gruppen om vilka kriterier vi skulle stanna för. Vilka argument som fördes fram i diskussionen är naturligtvis viktigare än vilka som förde fram dem, i synnerhet som vi till slut efter vissa kompromisser enades. Av det skälet redovisas här relativt lite om vem som tyckte vad bortsett från när det gäller en inledande kriteriediskussion samt Åsbrinks redan kända ståndpunkter.

1. Inledande kriteriediskussion

Eftersom regeringens examensbeskrivning gav ringa vägledning när det gäller vilka kriterier som skulle användas för att avgöra vilka lärosäten som skulle få utfärda civilekonomexamen, blev en första uppgift för de sakkunniga att formulera sådana kriterier. Bertil Gandemo och jag ombads att förbereda en diskussion om detta. Gandemo är professor emeritus i företagsekonomi, jag är nationalekonom och också emeritus. Vi har båda tidigare erfarenheter från utvärderingar av våra respektive ämnens utbildning i Högskoleverkets regi under åren 2001–02 (se Högskoleverket 2002a, 2002b). Detta var ett motiv för att just vi fick detta uppdrag, eftersom Högskoleverket vill ha en kontinuitet i sina utvärderingar. Som underlag för vårt inledande arbete fick vi se på de fem ansökningar som vid den tiden hade kommit in till Högskoleverket: från Lunds universitet, Högskolan Väst, Högskolan i Skövde, Högskolan Dalarna samt från Linköpings universitet.

Vi resonerade på följande vis. Många av dem som har tagit sin civilekonomexamen på HHS är de som i stor utsträckning kommer att anställa nyutexaminerade civilekonomer. Därför är det viktigt att sådana personer på ledande poster kan känna igen sig när det gäller den kompetens som de nya civilekonomerna får. Utbildningen bör därför en hel del anpassas till dels efter vad en sådan examen av tradition står för, dels efter vad som efterfrågas av dessa personer och av studenter och mindre av sådana kurser som ges bara för att lärarna tycker att de är intressanta att ge. Därför borde man se till att en betydande del av de ämnen och kurser som har ingått i Stockholms Handelshögskolas utbildningsprogram finns med i programmen för alla lärosäten. Kurser i redovisning, finansiering och kostnads-intäktsanalys, eller ekonomistyrning som det numera heter, men också i marknadsföring borde därför vara tunga inslag i utbildningen. När det gäller nationalekonomi bör man ha naturligtvis ha kurser i makro och mikro. Dessutom vore det en poäng om de blivande civilekonomerna också fick en viss utbildning i finansiell ekonomi och ekonometri.

Personalens kompetens och kapacitet för att ge adekvat utbildning för civilekonomexamen bör vara det viktigaste bedömningskriteriet. En huvudfråga borde således vara: Har det ansökande lärosätet professorer och/eller docenter samt doktorer i huvudämnena, så att studenterna där kan räkna med en tillräckligt hög kompetens i forskningsanknytning och handledning på utbildningens avancerade nivå, dvs framför allt när det gäller val av inriktning under utbildningens fjärde år? Kommer lärarkåren att räcka

till så att adekvat handledning kan ges åt alla studenter? Av betydelse för en yrkesexamen är också kontakter med näringsliv och samhälle som studenterna får redan under sin utbildning. Det är därför ett stort plus om lärosätena kan visa upp ett gott sådant kontaktnät. Det kan också vara viktigt att vid en samverkan med näringsliv och samhälle ta reda på den lokala efterfrågan på examens inriktning så att de nytexaminerade inte nödvändigtvis behöver flytta för att få ett jobb. En utbildning i ledarskap är också angelägen. Slutligen är det viktigt för en sådan examen att studenterna redan under sin utbildning får internationella erfarenheter. En hel del sådana tankar fanns presenterade redan i regeringens examensbeskrivning, dock inte i form av några användbara bedömningskriterier.

2. Preliminära bedömningar av fem ansökningar

Beträffande de fem redan inkomna ansökningarna var uppgiften att göra en preliminär bedömning av dem. Lunds ansökan framstod som den bästa, nära nog som ett föredöme, välgjord och välskriven. I denna har man lagt stor vikt vid internationella erfarenheter och kontakter. Det finns bl a stora möjligheter att specialisera sig på flera olika språk. Det saknades dock uppgifter om lärarkåren, vilket naturligtvis är viktig information. Men från tidigare bedömningar var det välkänt att kompetensen är betryggande i Lund både när det gäller företagsekonomi och nationalekonomi.

En regional högskola som Högskolan Dalarna har naturligtvis inte tillgång till en sådan kompetens som ett gammalt universitet som Lunds. Men vid den bedömning som gjordes i ämnet nationalekonomi år 2001 blev vi vid vårt besök imponerade av den utbildning som kunde äga rum vid en liten regional högskola (Andersson 2002a, 2002b). Man har goda kontakter med det lokala näringslivet och samhället och har bl a specialiserat sig på transportekonomi med nära kontakter med både Vägverket och Banverket vars huvudkontor ligger i Borlänge. Högskolan har ingen egen examensrätt för doktorexamen utan skickar sina doktorander till Uppsala. Högskolan Dalarna har bl a en professor i statistik specialiserad på ekonometri. Beträffande ämnet nationalekonomi fanns därför inga större problem när det gäller rätten att utfärda civilekonomexamen för Dalarnas Högskola. Kompetensen i redovisning var dock bristfällig vid utvärderingen 2001-02 och den bedöms fortfarande vara i behov av förstärkning.

Beträffande ansökan från Högskolan i Skövde visade det sig att det finns endast en docent tillgänglig inom ekonomiområdet, nämligen inom finansiell analys. Det saknas professorer både i företagsekonomi och i nationalekonomi. Den vetenskapliga kompetensen i ekonomi på Högskolan i Skövde är sålunda begränsad. Högskolan framstod därför som en kandidat för ett avslag.

När det gäller de två återstående lärosätena Linköpings universitet och Högskolan Väst låg Linköping klart bäst till. Där finns tillgång till professorer i såväl företagsekonomi som nationalekonomi. Lärosätets lärarkapa-

citet i redovisning befanns vara något begränsad och borde därför närmare undersökas.

Högskolan Västs ansökan kan vid ett första påseende se bra ut. Högskolan har goda internationella kontakter genom att man årligen anordnar internationella konferenser. Man har också uppgett att man har tillgång till ett antal professorer. Man har en professor i marknadsföring men han är inte ansvarig för utbildningen. Det finns också gästprofessorer som är ”inlånade” på begränsade procentandelar (10–20 procent). Det är bättre än ingenting. Men det är mycket ”luft” i uppgifter om inlånad personal på deltid och det går inte att jämföra med att man har egna professorer och docenter på plats som sin huvudsakliga anställning. Därför kan man ställa sig skeptisk till ett bifall för denna högskola.

För att summera blev den preliminära bedömningen att bifall borde ges till ansökan från Lund medan Högskolan Väst och Högskolan i Skövde borde få avslag. För Högskolan Dalarna finns anledning att uppskatta dess nationalekonomiska kompetens. Däremot är det tveksamt om kompetensen och kapaciteten i redovisning är tillräcklig. Beträffande Linköping blev också bedömningen något osäker men det kanske skulle kunna bli ett bifall. I efterhand kan konstateras att dessa preliminära bedömningar kom att stå sig väl, trots att sakkunniggruppen vid den tiden ännu inte hade kommit igång med några mer ingående diskussioner om vilka bedömningskriterier den skulle stanna för.

3. Kriterium för lärarnas vetenskapliga kompetens

De preliminära bedömningarna av de fem ansökningarna presenterades vid ett första möte om bedömningskriterierna. Då diskuterades också vilket kriterium för lärarnas vetenskapliga kompetens som skulle tillämpas. Ett förslag fördes fram om att minst en professor ska finnas tillgänglig på heltid i de båda huvudämnena företagsekonomi och nationalekonomi vid ett lärosäte för att det ska få rätt att utfärda civilekonomexamen. Motivet för detta var att en professor i normalfallet står för forskarkompetens, handledningskompetens och prestige som är svår att kompensera med något annat. Detta blir särskilt betydelsefullt i ämnet företagsekonomi, eftersom det normalt är huvudämnet i en civilekonomexamen och det är i detta ämne som studenterna oftast väljer att göra sina examensarbeten. Emellertid ”sågades” detta förslag snabbt. Det skäl som anfördes för detta var att vid de samtidigt pågående utvärderingarna om vilka lärosäten som skulle få utfärda masters-examen hade man i stället valt det mildare minimikravet docentkompetens. Det bedömdes som olämpligt att kravet för civilekonomexamen skulle sättas högre.

Vid granskningen av de fem inkomna ansökningarna kunde konstateras att det i vissa av dessa saknades viktiga uppgifter om lärarkårens kompetens och kapacitet. Det föreslogs därför att Högskoleverket skulle begära in kompletterande uppgifter om lärarkårens kompetens och kapacitet från

samtliga lärosäten som lämnat in ansökningar. En tabell behövdes där man kunde se lärarkårerna för alla de lärosäten som ansökt med fördelning på professorer, docenter, lektorer och adjunkter, antal studenter inom respektive ämnen samt kvoter som snabbt kunde ge en uppfattning om hur det var ställt med lärar- och handledningskapaciteten. En lista över sådana ”hard facts” skulle möjliggöra preliminära bedömningar inför de mer subjektiva bedömningarna vid de intervjuer med representanter för de olika lärosätena som förestod. Dessutom skulle en sådan tabell i sinom tid också kunna användas för att försöka förklara för lärosätena varför vissa får rätt att utfärda civilekonomexamen medan andra inte får det. Högskoleverket begärde därför i enlighet med detta förslag in sådan kompletterande information som fick stor betydelse vid bedömningarna.

Under mötet tillsattes en grupp bland de sakkunniga med uppgift att formulera ett operationellt användbart förslag till bedömningskriterier. Den föreslog med utgångspunkt från regeringens examensbeskrivning bl a följande kriterier, vilka sakkunniggruppen vid denna tidpunkt också enade sig om (16 mars 2007): ”disputerad lärarkår (i företagsekonomins hårda och mjuka ämnen samt i nationalekonomi) i proportion till studentantal samt minst 2 docenter i företagsekonomi och minst 1 docent i nationalekonomi med inriktningar på avancerad nivå.”

4. Krav på obligatoriska inriktningar

En av gruppens ledamöter presenterade i en PM ett förslag på krav om inriktningar under utbildningens fjärde år som kom att få stor betydelse: ”Flera skäl talar för att civilekonomprogrammet ska erbjuda fördjupningar inom företagsekonomins samtliga huvudområden.”

Med huvudområden avsågs fyra subdiscipliner inom företagsekonomi: redovisning/finansiering, ekonomistyrning, marknadsföring och organisation. Detta skulle innebära en väsentlig skärpning av kraven. I en ytterligare PM diskuterades skäl för och emot detta förslag. Huvudskälet för förslaget om att alla fyra subdisciplinerna skulle vara tillgodosedda genom inriktningar under utbildningens fjärde år vid ett lärosäte för att få bifall var att det bedömdes som otillfredsställande med bara en eller ett par fördjupningar, eftersom det förutsätter att studenterna tvingas byta lärosäte om de önskar få utbildning i en annan fördjupning. Naturligtvis vore det bättre om studenterna kunde få hela menyn av möjliga fördjupningar eller inriktningar att välja mellan. Konsekvensen blir att det framför allt kommer att bli de större universiteten som får rätten att utfärda examen. I den PM som pläderade för att inriktningar med alla fyra subdiscipliner skulle vara företrädda framhölls det att den vetenskapliga miljön och kompetensen vid dessa universitet ligger på en sådan nivå att man vid de regionala högskolorna inte någonsin kan uppnå något motsvarande: ”De yttre förutsättningarna gör att högskolorna har svårt att ge civilekonomutbildningen erforderlig bredd och djup samt vetenskaplig nivå.”

Med detta förslag skulle det bli betydligt lättare att motivera vilka lärosäten som bör få rätt att utfärda civilekonomexamen. Man skulle helt enkelt kunna undanta alla de regionala högskolorna. De har tillkommit efter politiska motiv som det inte är sakkunniggruppens uppgift att ha någon mening om. Uppgiften är att enbart se till kvalitetskravet för att värna om civilekonomexamens varumärke. Bedömaruppgiften skulle avsevärt förenklas.

Men följande betänkligheter anfördes. Antag att man inte vid något av de norrländska lärosätena kan ge avancerad utbildning i företagsekonomins alla fyra subdiscipliner. Då skulle studenterna inte kunna gå där utan behöva flytta till exempelvis Stockholm eller Göteborg. Redan nu väljer många studenter som fått de tre första årens utbildning vid någon högskola att under det avslutande fjärde året flytta till ett större universitet för att en examen därifrån smäller högre. Dessa högskolor fungerar sålunda redan i viss mån som underleverantörer till de större universiteten, en rimlig uppgift. En ytterligare synpunkt är att de regionala högskolornas existensberättigande hör mycket ihop med lokal rekrytering av studenter samt med behov av avsättning för dem som utbildats på en lokal arbetsmarknad.

Det framhölls vidare att ett annat omvittnat förhållande är värdet av den närhet som kan råda mellan studenter och lärare vid mindre högskolor när det gäller studiemotivation samtidigt som motsatsen kan råda vid de större universiteten med dess massutbildningar. Det finns regionala högskolor som i dessa avseenden kan visa upp fördelar jämfört med vissa större universitet. Dessutom kan det vara så att de forskare vid universiteten som finns i institut och centrumbildningar sitter i sin egen värld utan något större intresse av att låta sig "störas" av någon utbildning. Det kan tilläggas att dessa forskares värde främst ligger i att få till stånd en högklassig doktorandutbildning och forskning. Hos flera i sakkunniggruppen fanns det en oro för att kravet på fyra inriktningar skulle kunna uppfattas som en politisk udd mot de regionala högskolorna.

Ett motförslag lades att man skulle nöja sig med ett krav på två inriktningar. Åsbrink lade då fram ett kompromissförslag enligt vilket det bestämdes att inriktningar på avancerad nivå ska krävas inom tre huvudområden företrädda av minst en docent, varav en fördjupning *kan* vara i nationalekonomi. Docenterna ska ha sin huvudsakliga anställning vid lärosätet ifråga, dvs med en tjänstgöring över 50 procent. "Inlånade" professorer och docenter som tjänstgör på 10–20 procent får inte räknas med i detta sammanhang, inte heller professorer och docenter verksamma i administrativa tjänster såsom rektor, prorektor, dekanus och prefekt, eftersom de förväntas ha sin huvudsakliga sysselsättning i annat än forskning och utbildning.

Åsbrink var i sin egenskap av ordförande mycket målmedveten och drivande, inte minst när det gällde var ribban för ett bifall skulle ligga. Han undersökte vilka inriktningar som studenterna framför allt valde under det fjärde läsåret vid de stora lärosätena. Det visade sig vara redovisning och marknadsföring. Mot denna bakgrund föreslog han att av de tre inriktningarna skulle en i redovisning samt en i marknadsföring vara obligatoriska.

Det slutgiltiga minimikravet för ett beviljande kom därför att bli att man ska ha minst tre inriktningar varav en i redovisning och en i marknadsföring. Den valfria inriktningen kan vara i nationalekonomi. De tre obligatoriska inriktningarna ska var och en vara företrädare av minst en docent. Detta innebär att ribban för ett beviljande höjdes.

5. Kort om kriteriernas tillämpning

För att ge lite kött på benen vill jag ge några glimtar från arbetet med kriteriernas tillämpning. För ansökan från Lunds universitet fanns egentligen bara lovord. Den tillstyrktes nästan utan vidare spisning. Umeå fick också bifall utan större problem. Beträffande Göteborgs universitet bortsåg de sakkunniga från lärosätets mediokra ansökan och hearing och såg i stället till den faktiska kompetens som det har med ett relativt stort antal professorer, docenter och doktorer både när det gäller företagsekonomins olika subdiscipliner samt i nationalekonomi. Bifall gavs sålunda även till denna ansökan. Representanterna för Växjö universitet gav ett positivt intryck vid intervjun. Det var dock in i det sista oklart hur det skulle gå inte bara för Växjö universitet utan också för Linköpings universitet och Stockholms universitet. Det problem som diskuterades i dessa fall var huruvida lärarkapaciteten i framför allt redovisning kunde bedömas som tillräcklig. Vid exempelvis Stockholms universitet utnyttjas ett flertal adjunkter för undervisningen i redovisning där doktorer borde användas i större utsträckning. Den slutgiltiga bedömningen blev dock positiv för detta lärosäte liksom för Linköpings och Växjö universitet. (Yttrandet för Växjö universitet presenteras som illustrerande exempel på yttrande med bifall i appendix).

Även om de övriga lärosätena fick avslag, noterade vi åtskilliga positiva inslag i flera av dem. Exempelvis utmärkte sig Högskolan i Halmstad genom en välskrivna ansökan med bl a uppgifter om ett intressant samarbete med försvarsmakten när det gällde utbildning i ledarskap. Man avsåg dessutom att utnyttja en rysk professor i tillämpad matematik med specialisering på finansiell analys i sina kurser på avancerad nivå, något som det finns anledning att uppskatta. Tyvärr räckte inte kompetensen till för denna högskola, framför allt i redovisning, för ett bifall. Högskolan i Borås hade i viss mån anpassat sin utbildning till bygdens tradition med postorderföretag, något som också kan uppskattas. För utbildningen i ledarskap presenterades postmodernistiskt influerade kurser, något som var svårare att uppskatta. Mer av postorder och mindre av postmodernism rekommenderas!

6. Slutord

Ett problem var naturligtvis att det inte fanns några väl formulerade kriterier tillgängliga vid den tidpunkt då lärosätena lämnade in sina ansökningar. Om så hade varit fallet hade dessa i viss mån kunnat anpassa sig efter kraven. Det finns därför anledning att beklaga denna brist. Ett avslag

för ett lärosäte kan leda till att studenterna i stället väljer ett annat lärosäte som fick bifall. Därigenom blir det minskad prestige och minskade intäkter för de lärosäten som fick avslag. Det är därför inte så underligt om man upplever en besvikelse vid dessa lärosäten. Men genom Höskoleverkets utvärdering åren 2001–02 hade lärosätena ju redan fått klart för sig vad som brast och vad som behövde åtgärdas, såsom behovet av förstärkt kompetens i redovisning. I flera fall har man inte gjort ett dugg för att åtgärda dessa brister. Höskoleverket måste sålunda ha uppfattats som en papperstiger. Men avslagen på ansökningarna visar nu på något annat. Hur som helst, när kriterierna nu är kända är förutsättningarna betydligt bättre inför förnyade ansökningar från de lärosäten som fått avslag. Universitetskanslern skriver också i sitt förord till de sakkunnigas yttranden följande: ”Ett antal av de lärosäten som fått avslag på sin ansökan bör dock ha möjlighet att inom en snar framtid uppfylla kraven och därmed kunna inkomma med en ny ansökan” (Höskoleverket 2007, s 5).

Inte endast de stora, gamla och väletablerade universiteten fick bifall för sina ansökningar utan också ett relativt nytt lärosäte som Växjö universitet. Det kan ge ett hopp för de nyare lärosäten som fick avslag. De som är beredda att avdela tillräckligt stora resurser för en sådan lärarkompetens i ekonomi som enligt kriterierna fordras kan räkna med att vid en förnyad ansökan kunna vinna bifall. Exempel på ett sådant lärosäte kan vara Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Denna högskola har god kompetens med bl a nio professorer i företagsekonomi och tre-fyra professorer i nationalekonomi verksamma i utbildningen. Det som framför allt saknades var en docent i redovisning på heltid. Det borde kunna åtgärdas inom en snar framtid.

Handelshögskolan i Stockholm ansökte inte om rätten att utfärda civilekonomexamen liksom Uppsala universitet. Naturligtvis kan man undra över varför inte HHS ansökt för att även i fortsättningen ge den examen som detta lärosäte framom alla andra varit med om att ge en hög prestige. Det skäl som angavs från högskolan var att man i stället vill satsa på en internationellt inriktad mastersutbildning i linje med Bolognamodellen. Civilekonomexamen är en typiskt svensk examen som inte förekommer i något annat land. Men eftersom civilekonomexamen i hög grad är Handels ”baby” kan det kanske te sig som lite snobbigt att man där har avstått från att ansöka om rätten att även i fortsättningen utfärda denna examen. Man kan spekulera om detta var utifrån en föreställning om att alltför låga krav skulle tillämpas så att vilken högskola som helst skulle komma att få rätten att utfärda denna examen. När detta inte har blivit fallet blir frågan därför om Handels kommer att ompröva sitt beslut och lämna in en ansökan. Hursomhelst avser Uppsala universitet att framöver ansöka om rätten att få utfärda civilekonomexamen när nu väl bedömningskriterierna är kända liksom resultatet av deras tillämpning. Till sist bör tilläggas att ett bifall till en ansökan naturligtvis inte gäller för evig tid. Höskoleverket kommer att med jämna tidsintervaller pröva om de lärosäten som fått bifall håller måttet.

REFERENSER

Andersson, R (2002a), "Högskoleverket granskar landets utbildning i nationalekonomi – tio fallstudier", *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 2, s 109-125.

Andersson, R (2002b), "De små institutionernas problem", *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 2, s 127-135.

Högskoleverket (2002a), "Utvärdering av utbildning i nationalekonomi vid svenska universitet och högskolor", Högskoleverkets rapportserie 2002:9R, Högskoleverket, Stockholm.

Högskoleverket (2002b), "Utvärdering av utbildning i företagsekonomi vid svenska universitet och högskolor", Högskoleverkets rapportserie 2002:10R, Högskoleverket, Stockholm.

Högskoleverket (2007), "Examensrättsprövning för civilekonomexamen", Högskoleverkets rapportserie 2007:48R, Högskoleverket, Stockholm.

Åsbrink, E (2007), "Tre av fyra högskolor fråntas examensrätt", *Dagens Nyheter*, 26 juni 2007.

APPENDIX Exempel på yttrande (Växjö universitet)

Inriktningar

Växjö universitet föreslår i sin ansökan fördjupningarna redovisning, controller, finansiell ekonomi, logistik, management, marknadsföring och nationalekonomi (utvärdering). Utbildningen uppfyller kravet på bredd och innehåll.

Lärarkompetens

Universitetet har docentkompetenta lärare i bl a redovisning, marknadsföring och nationalekonomi, vilket innebär att kravet på lärarkompetens är uppfyllt. Vidare har universitetet docentkompetenta lärare i organisation och finansiering. Inom logistik bedöms dock lärarkompetensen vara svag.

Lärarkapacitet

Universitetet planerar att anta ca 150 studenter på civilekonomprogrammet. Antalet disputerade lärare är tillräckligt inom samtliga inriktningar. Dock är lärarkapaciteten något svag inom redovisning.

Yrkesrelevans

Ekonomihögskolan i Växjö har stark förankring i näringslivet genom koppling till fadderföretag. Olika projekt drivs i samverkan med ett stort nätverk av företag.

Förslag till beslut

Ansökan beviljas. Växjö universitet uppfyller kravet på bredd och innehåll, samt kraven på lärarkompetens och lärarkapacitet.